

Emlékek egy régi színlap kapcsán

A Jósvafői Helytörténeti Füzetek 28. számában adtuk közre a Jósvafői Köteles Tűzoltóság meghívóját, amely az 1940. március 26-i – színielőadással egybekötött TÁNCMULATSÁGRA invitálta a nagyérdeműt. Elhatároztam, hogy az akkor színre került vitéz Pölöskey János: „**A puszta tündére**” c. 3 felvonásos népszínmű ma élő egyetlen férfi szereplőjét, a Czetneky grófort alakító Bak Albertet felkeresem és kifaggatom emlékeiről.

SZP: Albert Bátyám! Menjünk végig a színlapon, mindenkiről mondja el, ki volt, hogy emlékezik rá?

BA: Ifj. Bak László. Édesapja kerékgyártó volt, és ő is folytatta ezt a szakmát. Palcsó Piroska: most halt meg nemrég, két éve azt hiszem, a Gáspárnak az anyósa, Papp István: Ő egy népes családból származik, aki itt született Jósvafőn, megnősült, azután elkerült innen Jósvafőről. Tóth Piroska: Ő még él, kórházban van, Palcsó László, Őt nem tudom tetszett-e ismerni, itt lakott, abban a házban, amit a Berczik Pali vette meg, ez egy ügyeskedő ácsmester vót, Bak Ilonka, Ő Leskónak a felesége vót, Dovola Margitka, Ő pedig Dovola Béla testvére volt, Ő szintén elkerült innen Jósvafőről. Parajdi István annak idején segédjegyző is volt, az édesapja vitéz volt, Ő ilyen fogalmazó, kérvényeket megíró ember volt. Bak Albert ez én vagyok, én mindig ilyen közéleti tevékenységet folytató ember voltam itt Jósvafőn, ifjú koromtól végig.

SZP: És hogy kapta pont ezt a szerepet?

BA: Ezt nem tudom megmondani. Tóth Béla Ő pedig az Új soron lakik, az édesapja cipésmester volt, Ő pedig a bánya fatelepére járt dolgozni. Ritó József, Ő pedig a molnár szakmát tanulta ki, azután itt molnár segéd lett. Itt a jósvafői malomban. Azután elkerült innen Jósvafőről, Pesten megnősült és ott telepedett le. Garan János pedig itt az Izsó Antal féle ház mellett lakott, aki gazdálkodó ember volt. Megjárta a háborút, azután rokkantként került haza. Garan Lajos, aki azután később barlangi túravezető is volt. Ar dai László pedig az én sógorom. Mezőgazdaságban, azután később a fatelepen dolgozott. Tóth László is itt született Jósvafőn, majd felsőbb iskolát is végzett, az akkori Jegyzőségen, mint írnok dolgozott. Merényi László pedig, aki a darabot betanította, segédlelkész volt itt Jósvafőn, egy rövid ideig. A színdarabot közös megbeszélésen választottuk ki.

SZP: Egyszer vagy többször adták elő?

BA: Egyszer!

SZP: Magára a darabra emlékszik, hogy mi volt a történet?

BA: Nem nagyon emlékszem rá, ilyen földesúri szerep volt, magunk csináltunk jelmezt magunknak. Emlékszem, nekem a fejemet liszttel ősztették meg. Ezt a darabot is az iskolában adtuk elő.

SZP: Magához a Tűzoltó bálhoz hogyan kapcsolódott?

BA: Tűzoltó bál volt, ahhoz kapcsolódott ez a darab. Először volt a színdarab. Palcsó László volt akkor a tűzoltó parancsnok.

SZP: Mennyit készültek egy-egy darabra, hogyan működött a hajdani színjátszó kör?

BA: Elkezdtek gyakorolni karácsony előtt hat héttel, és járogattunk majdnem minden este az iskolába próbákra. Mindenkinek le volt írva a saját szerepe külön, be kellett tanulni. Sűgő az természetesen volt, de szépen ment. A színpadot akkoriban magunk csináltuk, házi szőttes ponyvából volt a függöny, színpadot csináltunk körbe, Nem volt általában nyomtatott meghívó! A háborúval vége lett az egész színjátszásnak, elsodort bennünket a háború, Amikor hazajöttünk, pár év múlva újra kezdődött valami... színdarabjátzás, jöttek ki színészek, itt tartózkodtak egy héttig, tanítgattak bennünket, mi pedig előadtuk az általunk be-tanult darabot, amit ők alakítgattak.

SZP: Kik voltak a legtehetségesebb színjátszók? Ki volt a legtehetségesebb lány, arra biztosan emlékszik?

BA: Tóth Piroska – aki még él – tehetséges volt, Dovola Margitka is jó színész volt, Bak Ilonka is jó tehetségű volt, Garan Lajos is jó tehetségű volt, magamat sem hagyom ki, Parajdi István is, Ritó József is.

SZP: Ilyen alkalmakkor az egész falu elment megnézni az előadást?

BA: Igen, ilyenkor tele volt a terem. Még az előtér is. Más szórakozás akkoriban nem volt! Az előadás után közös vacsora nem volt, a befolyt pénzt félretettük későbbi kiadásokra. A Kleinék is eljöttek megnézni, de nem folytak bele a szín-játszó életbe, a gyermekeik sem.

SZP: Milyen kapcsolatban voltak a Klein fiúkkal.

BA: Ők más népréteget képviseltek, nem nagyon szimpatizáltak a falusiakkal. A Lajos elment tanulni, a Károly maradt itt. Lajos nem is tért ide vissza Jósvafőre.

SZP: A beszélgetés fonalát most már folytassuk kedves felesége bekapcsolódá-sával.

SZP: A kaphámort és a szeszfőzdet mikor zárták be végleg?

BA: A szeszfőzde az működött még a háború után is. A kaphámor az már nem, korábban leállították.

SZP: És az alsó malom?

BA: Az alsó malom az még háború után is működött. Bak Béla bácsi volt a mol-nár.

BA-né: Háború után még ide hoztunk fel kendert törtetni. Háton hoztuk fel, és itt törték ilyen körbe járó körtével. Színben is volt, de ahogy megszűnt a malom, a kendertörés is megszűnt.

SZP: Színben ki volt az utolsó molnár?

BA-né: Az alsó malom az Deák Antalé volt, amit most a nemzeti park vett meg. Miután államosították, a család is elment onnan. Mert lányok is fiúk is voltak, öt gyermek volt. A felső malomnál is volt sok gyermek, de azt már korábban államosították, most már semmi nincs a helyén, széthordták. Ott még volt egy filmfelvétel, „Az orvos halála”. A színi orvosi épületet vették fel, meg ott ezt a felső malmot, a nagy szakállas olasz színész ült a szekéren, a cigányok meg húzták. Ez az ötvenes években volt. A Páger Antal volt az orvos, aki meghalt ottan. Az orvosi épület előtt a kertben vették fel. Ott ült egy fotelban. Pontosán nem emlékszem, mert gyerek voltam még akkor. Csak mentünk bámulni, mert rengeteg nép ment, ahogy ott filmeztek.

SZP: Köszönöm a beszélgetést!

Melyik is volt ez a film?

AZ ORVOS HALÁLA

1965, fekete-fehér, 103 perc, Mamcserov Frigyes

A megfáradt, szívbeteg vidéki orvos, **Weisz** doktor végigdolgozta az életét. Végre nyugdíjba mehetne, csakogy fiatal utódja egy külföldi út miatt otthagyja a körzetet. Weiszet arra kéri, vállalja még a munkát egy időre. Hiába tiltakozik, mintha meg se hallanák, végül felesége tiltása és megromlott egészsége dacára vállalja a munkát. A lelkiismerete az erősebb. Ötvenéves érettségi találkozára jön össze a megfogyatkozott osztály. Weiszben felelevenedik a múlt, a diákévek emlékei Szüléshez hívják egy éjszaka, épp az **a** férfi, aki a zsidóüldözés idején megalázta egyszer. A doktor levezeti a szülést, s ekkor éri a halál.

STÁBLISTA

Rendező: Mamcserov Frigyes

Forgatókönyv: Mamcserov Frigyes, Fekete Gyula

Operatőr: Tóth János

Vágó: Morell Mihály

Zene: Petrovics Emil

Gyártó: MAFILM 2. Játékfilmstúdió

Páger Antal, Bulla Elma, Pártos Erzszi, Sinkovits Imre, Váradi Hédi, Kovács Károly, Sulyok Mária, Tóth Judit, Balázs Samu, Rajz János, Dajka Margit, Bánhidi László, Sztankay István, Siményfalvy Ida, Őze Lajos, Pécsi Sándor, Horváth József, Berek Kati, Lázár Mária, Misoga László, Tompa Sándor, Zách János, Deák Sándor, Koncz Gábor, Báró Anna, Szemes Mari, Liska Zsuzsa, Tarpay István, Latinvits Zoltán